

BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ VIDAUS AUDITO INFORMACIJA INTERNETO SVETAINĖSE: PATEIKIMO FORMOS ASPEKTAS

Aušrinė Jarutienė, Vincentas Lamanauskas
Šiaulių universiteto Edukologijos katedra, Šiauliai, Lietuva

Anotacija

Pastaraisiais metais daug dėmesio skiriama bendrojo lavinimo mokyklų vidaus audito problematikai. Siekiant išanalizuoti informaciją apie atliktus vidaus auditus bendrojo lavinimo mokyklose, nagrinėta informacija, pateikta interneto svetainėse. Tyrimo metu gauti rezultatai atskleidė, kad mokyklos tiek prieš pateikdamos vidaus audito duomenis savo interneto svetainėje, tiek gautų rezultatų apdorojimo metu susiduria su sunkumais, ir akivaizdžiai stokojama konkrečių nurodymų, kaip šis procesas turi būti vykdomas. Akivaizdu, kad vidaus audito metodikos neefektyviai taikomos, neaišku, kokia turi būti informacijos pateikimo forma ir kokia informacija turėtų būti skelbiama viešai. Tyrimas parodė, kad pateikiamos informacijos turinys yra neišsamus, neatspindi mokyklos vertinimo proceso, mokyklos interneto svetainėse nelinkusios nurodyti, i kokiais lygmenimis įvertino savo veiklą, dažniausiai nurodomos tik silpnosios, stipriosios ar tobulintinos mokyklos veiklos pusės.

Šiame straipsnyje pateikiami tyrimo rezultatai, kurie atskleidžia bendrojo lavinimo mokyklų vidaus audito informacijos pateikimo interneto svetainėse niuansus.

Pagrindiniai žodžiai: *vidaus auditas, metodika, bendrojo lavinimo mokykla.*

Įvadas

Švietimo kokybė visose Europos Sąjungos šalyse, taip pat ir Lietuvos Respublikoje, laikoma vienu iš politinių prioritetų, todėl bendrojo lavinimo mokyklose vidaus audito metodika taikoma nuo 2002-ųjų metų, bet privaloma tapo tik nuo 2004–2005 mokslo metų pradžios.

Įvairiose diskusijose sutariama, kad visuose švietimo lygmenyse būtina diegti šiuolaikinę įsivertinimo ir vertinimo kultūrą (Kellaghan, Greaney, 2001; Scherrens, 2000). Iš esmės prieita prie išvados, kad švietimo kokybė labiausiai priklauso nuo to, kas vyksta pačiose mokyklose, kaip jose gebama susitelkti siekiant kokybės. Reikia pažymėti, kad Lietuvos siekis sukurti ir nuolat tobulinti mokyklų vidaus audito sistemą prioritetinį dėmesį skiriant švietimo kokybės laidavimui, atitinka Europos švietimo raidos kryptis. Dar 1998 metais LR Švietimo ir mokslo ministerija kokybę paskelbė vienu iš švietimo reformos prioritetų. Tačiau tarp deklaruojamų siekių ir realios praktikos visuomet egzistuoja nemažas atotrūkis. Deklaruoti yra viena, o realiai siekti tos kokybės kas kita (Lamanauskas, 2009).

Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų vidaus audito metodika iš esmės remiasi Škotijos modeliu, detalai aprašytu leidinyje: „How good is our school? – self – evaluation using performance indicators“ (1996). Šis modelis buvo pasirinktas išstudijavus daugybės šalių mokyklų įsivertinimo patirtį. Jis buvo adaptuotas atsižvelgiant į Lietuvos švietimo situaciją bei poreikius. Šiandien įtvirtintas Valstybės dokumentuose vidaus auditas bendrojo lavinimo mokykloms nėra naujovė – metodika valstybės įsakymu įsigaliojo nuo 2002 m. rugsėjo 1 d. (2002, Nr. 302), 2002/2003–2003/2004 mokslo metai – pereinamasis laikotarpis, kurio metu bendrojo lavinimo mokyklos turėjo susipažinti su VA metodika, pritaikyti ją praktiškai, privaloma VA metodika tapo nuo 2004/2005 mokslo metų pradžios. 2007 m. liepos 18 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymu (2007, Nr. ISAK-1469) „Dėl bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas naujas VA aprašas, kurio pagrindą sudaro patobulinta VA metodika. Taigi galima teigti, kad egzistuoja dvi vidaus audito metodikos, senoji versija „Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika“ (2002, Nr. 302), įsigaliojusi nuo 2002 m., ir atnaujinta versija (2007, Nr. ISAK-1469), įsigaliojusi nuo 2008 m. rugsėjo 1 d. (Bendrojo lavinimo audito metodika, 2007m.).

Jungtinių Tautų Europos ekonominės komisijos Darnaus vystymosi ir švietimo strategijoje pabrėžiama kad „darnus vystymasis priklauso nuo švietimo kokybės“ (2005, p. 23). Visuotinės kokybės filosofija orientuoja pačią organizaciją nuolat siekti kokybės tam naudojant vidinę jos užtikrinimo sistemą, kai institucijos bendruomenė geba savarankiškai vertinti ugdymo rezultatus, tobulinti ugdymo standartus, panaudodama efektyvias ugdymo kokybės užtikrinimo procedūras, leidžiančias atsižvelgti ne tik į mokinių, tėvų, socialinių partnerių, visuomenės poreikius, bet ir šių subjektų poreikių įgyvendinimo kokybės vertinimo tendencijas. Švietimo institucijų atsakomybė už kokybę glaudžiai siejasi su pačios kokybės samprata (EFA Global Monitoring Report, 2005). Vidaus audito radimasi sąlygojo ekonominis, socialinis-kultūrinis ir technologinis kontekstas. Kontekstualumas reiškia teikiamų švietimo paslaugų ir kliento lūkesčių bei aplinkos raidos atitiktį. Audito diegimas Lietuvos mokyklose yra kontekstualus, nes atitinka modernias švietimo valdymo ir konkurencingumo užtikrinimo priemones. H. Salminen (2005) ES kokybės užtikrinimo konferencijoje padaro išvadą, kad „kokybės užtikrinti neįmanoma be įsivertinimo ir vadybos kultūros kaitos. Nauja vadybos kultūra sietina su reguliariu įsivertinimu, minimaliais reikalavimais, erdve kūrybai, sėkmingos praktikos atpažinimu ir sklaida bei bendradarbiavimu“.

Galima daryti išvadas, kad audito įgyvendinimas mokykloje padeda atskleisti rūpinimąsi švietimo kokybe, išsikelti uždavinius kiekvienam švietimo profesionalui. Svarbus susitarimas – visuotinis įsipareigojimas siekti kokybės, rūpintis švietimo kokybe. Siekti kokybės visomis naujo nacionalinio susitarimo kryptimis: prieinamumo, tęstinumo, kontekstualumo, efektyvumo – ir rūpintis ja.

Remiantis Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito rekomendacijomis (2008, p. 20) „Mokyklos vadovas vidaus audito rezultatus paskelbia viešai“, tačiau tame pačiame dokumente, baigiamosiose nuostatose (2008, p. 20), teigiama, kad „Vidaus audito metu gauti duomenys yra konfidenciali mokyklos informacija. Mokykla savo nuožiūra gali vidaus audito duomenis teikti kitiems asmenims ar institucijoms.“ Remiantis senąja bendrojo lavinimo VA metodika (2002, p.36) „Atsiskaitymas ir informavimas – viena svarbiausių mokyklos vidaus audito proceso įgyvendinimo sudedamųjų dalių.“ Mokyklos bendruomenė gali susipažinti su visais audito dokumentais. Tėvai informuojami įvairių susitikimų, diskusijų metu. Su vidaus audito rezultatais naudinga supažindinti vietos bendruomenę bei mokyklos remėjus. Teigiama, kad labai efektyvi sklaidos forma yra trumpi straipsniai spaudoje ar specialūs puslapiai internete. Taigi išryškėja **tyrimo problema** – barjeras tarp poreikio teikti duomenis apie vidaus auditą, informuoti visuomenę apie mokyklos veiklos rezultatus ir šios informacijos konfidencialumo.

Tyrimo objektas – Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodikos ir informacija apie atliktą vidaus auditą.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti vidaus audito metodikas ir informaciją apie atliktą vidaus auditą bendrojo lavinimo mokyklų interneto svetainėse.

Tyrimo klausimai:

- Kokia forma ir kokio turinio vidaus audito rezultatai pateikiami visuomenei, atsižvelgiant į tai, kad duomenims galioja konfidencialumas ir mokyklos turi teisę laisvai jais disponuoti?
- Ar teikiami vidaus audito rezultatai suteikia galimybę įvertinti mokyklos veiklą ir jos konkurencingumą rinkoje, ar teikiama informacija atspindi mokyklos veiklos kokybę?
- Ar atnaujintoje VA metodikoje yra esminių patobulinimų?
- Ar egzistuoja universali informacijos apie vidaus auditą pateikimo forma?

Tyrimo metodologija

Duomenys tyrimui buvo renkami 2009 m. liepos – 2010 m. sausio mėnesiais. Tyrime taikytas tikimybinis stratifikuotas atrankos metodas, prieš vykdant atsitiktinę atranką, t. y. prieš atsitiktinai atrenkant informaciją apie atliktą vidaus auditą bendrojo lavinimo mokyklose, pateiktą interneto mokyklų svetainėse, tyrimo visuma (visos Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos – 1415) buvo sugrupuota pagal apskritis (Pvz., Utenos apskritis – 82 mokyklos: Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Utenos, Visagino, Zarasų mokyklos). Vėliau, laikantis nustatytų proporcijų, atsitiktine tvarka buvo at-

renkami tiriamieji (ieškoma bendrojo lavinimo mokyklų, turinčių internetines svetaines ir teikiančių informaciją apie vidaus auditą, t. y. ieškoma informacijos, skelbiamos viešai). Iš viso peržiūrėta informacijos apie 519 Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų, 247 bendrojo lavinimo mokyklos turėjo savo internetines svetaines, tačiau neteikė informacijos, susijusios su vidaus audito vykdymu, apie 172 bendrojo lavinimo mokyklas neturėjo savo internetinio puslapio. Taigi atsižvelgiant į šią situaciją ir remiantis stratifikuotu atrankos metodu, buvo atrinkta informacija apie atliktą vidaus auditą iš 100 bendrojo lavinimo mokyklų interneto svetainių.

Reikia pažymėti, kad apie vykdomą vidaus auditą jokios informacijos nepavyko užfiksuoti Skuodo rajone esančiose bendrojo lavinimo mokyklose, taip pat Šakių ir Palangos. Tik viena vidaus audito ataskaita rasta Marijampolėje.

Pirmajame etape atrinktos vidaus audito ataskaitos buvo analizuojamos *formos* atžvilgiu:

- Informacijos apie vidaus auditą pateikimas internetinėje mokyklos svetainėje.
- Vidaus audito informacijos pateikimas remiantis rekomendacine ataskaitos forma.
- Vidaus audito informacijos pateikimo išsamumas.
- Papildomos informacijos sklaida vidaus audito ataskaitose.

Antrajame etape atlikta atrinktos informacijos apie vidaus auditą analizė *turinio* atžvilgiu:

- Bendrojo lavinimo mokyklos veiklos rodiklių pateikimas apie atliktą vidaus auditą (Remiantis VA senąja ir atnaujinta metodika).
- Bendrojo lavinimo mokyklų VA metodikos pritaikymas (2007 m.) ir VA metodikos pritaikymas (2002 m.) – lyginamoji analizė rodiklių įvertinimo atžvilgiu.
- Bendrojo lavinimo mokyklų VA metodikos pritaikymas (2007 m.) ir VA metodikos pritaikymas (2002 m.) – lyginamoji analizė įvertinant nurodytus privalumus, trūkumus ir tobulintinus veiklos aspektus.

Šiame straipsnyje pristatomi vidaus audito informacijos analizės rezultatai pateikimo formos aspektu.

Tyrimo rezultatai

Išanalizuota, kaip vartotojui teikiama informacija apie vidaus auditą mokyklos internetinėje svetainėje (1 lentelė).

1 lentelė

Informacijos apie vidaus auditą pateikimas internetinėje mokyklos svetainėje

Informacijos apie atliktą vidaus auditus pateikimas mokyklos interneto svetainėje	Mokyklos tipas				Iš viso:
	Pagrindinė mokykla	Vidurinė mokykla	Gimnazija	Specialioji	
Atskira nuoroda (menu juostoje – „Auditas“)	5	8	6	1	20
Menu juostoje (nuorodoje „Veikla“)	5	2	3	1	11
Mokyklos veiklos apraše, veiklos programoje	8	11	7	-	26
Mokyklos ugdymo plane	2	2	-	-	4
Kaip atskiras dokumentas (Word, PDF formatu, skaidruolės)	8	6	3	2	19
Kita (nuorodose: bendros žinios apie mokyklą, informacija ir pan.)	6	7	6	1	20
Iš viso:	34	36	25	5	100

Remiantis tyrimo metu gautais rezultatais, pateiktais 1 lentelėje, matyti, kad vartotojui, užėjusiam į internetinę mokyklos svetainę, dažniausiai vidaus audito duomenys teikiami mokyklos veiklos apraše arba veiklos programoje. Taip informaciją apie atliktą auditą teikė 26 mokyklos. Galima įvertinti tokį pateikimo būdą kaip teigiamybę, nes tai skatina vartotoją susipažinti su visa mokyklos veiklos programa, rekvizitais – norint surasti informaciją apie vidaus audito rezultatus būtina

peržvelgti visą veiklos aprašą arba bent jo dalį, kol randama reikalinga informacija, tačiau tokį pateikimo būdą galima vertinti ir neigiamai, nes jis vargina vartotoją, kuris tikslingai ieško vidaus audito rezultatų. 20 mokyklų vidaus audito rezultatus teikia naudodamas atskirą nuorodą „Auditas“. Galima daryti prielaidą, kad toks pateikimo būdas optimaliausias ir greičiausias surasti informaciją, nevarginant vartotojo papildomomis paieškomis ir neaiškiais nuorodomis, tačiau juo naudojasi, kaip jau minėta, 20% mokyklų.

20 mokyklų duomenis teikia naudodamosi įvairiausiomis nuorodomis, t. y. traktuodamos vidaus audito rezultatus kaip bendro pobūdžio žinias apie mokyklą ar tiesiog informaciją. 19 mokyklų teikė duomenis apie vidaus auditą atskiru dokumentu, tačiau sudėtinga atrasti nuorodą, vedančią į tiesioginį dokumento parsisiuntimą. Įdomu, kad net 11 mokyklų teikia vidaus audito duomenis interneto svetainėje naudodamos meniu juostos nuorodą „Veikla“. Tokį pateikimo būdą galima traktuoti nevienareikšmiškai, t. y. vartotojas prieš surasdamas jį dominančią informaciją turi susipažinti su visa mokyklos veikla, tai galima vertinti teigiamai, tačiau tai kelia ir papildomų problemų vartotojui, kurį domina tik vidaus audito rezultatai. 4 mokyklos, remiantis tyrimo duomenimis, teikia vidaus audito ataskaitas, integruotas į mokyklos ugdymo planą.

Apibendrinus tyrimo rezultatų duomenis galima daryti išvadą: mokyklose nėra vienodos sistemos, koku būdu informaciją apie vidaus auditą teikti mokyklos svetainėje, mokykloms suteikiama teisė rinktis, tačiau, remiantis tyrimo duomenimis, pateikimo būdus galima vertinti nevienareikšmiškai, t. y. jie gali būti traktuojami teigiamai, kaip papildomos informacijos šaltinis apie mokyklą, vartotojui nesąmoningai perskaitant tam tikrą kiekį netikslingos, su vidaus audito medžiaga nesusijusios informacijos, tačiau lygiai taip pat tai gali sukelti neigiamą vartotojo reakciją, nes priegia prie tiesioginės informacijos reikalauja papildomo laiko ir pastangų.

Kadangi informacijos aiškumas ir informatyvumas, taip pat vaizdumas turi įtakos vartotojo suvokimui ir interpretacijai, kalbant apie mokyklos kokybę, tampa aktualu išsiaiškinti, kokia forma pateikiami vidaus audito duomenys (2 lentelė).

2 lentelė

Informacijos apie atliktus vidaus auditus pateikimo forma

1. Informacijos pateikimo forma	2. Kaimo/miesto mokykla	Mokyklų tipai						7. Iš viso: (K/M)	8. Iš viso:		
		3. Pagrindinė mokykla		4. Vidurinė mokykla		5. Gimnazija				6. Specialioji mokykla	
Tekstas	M.	12	21	11	16	8	10	1	2	32	50
	K.	9		5		2		1	17		
1.	2.	3.		4.		5.		6.		7.	8.
Tekstas ir lentelės	M.	3	4	5	10	3	5			11	18
	K.	1		5		2			8		
Lentelės	M.	3	8	3	9	2	4	3	3	11	24
	K.	5		6		2			13		
Skaidrės	M.		-		-	3	4			3	4
	K.					1			1		
Tekstas ir grafikai	M.		1		-		-			-	1
	K.	1							1		
Grafikai	M.		-		-		-			-	1
	K.			1					1		
Tekstas, grafikai, lentelės	M.		-		-	2	2			2	2
	K.								-		
Iš viso mokyklų (pagal tipus):		34		36		25		5		100	

Mokyklos vidaus audito duomenys dažniausiai pateikiami naudojantis tekstu, tokią formą rinkosi net 50 mokyklų, įdomu, kaip rodo tyrimo rezultatai, kad būtent miesto mokyklos teikė prioritetą tekstinei formai (32), o kaimo tik 17. Tai prieštarauja vyraujančiai nuomonei, kad miesto mokyklos yra modernesnės ir siekia kokybiškiau ir šiuolaikiškiau pateikti informaciją vartotojui. Rodikliai, susiję su vidaus audito duomenų pateikimu lentelių forma, miesto (11) ir kaimo (13) mokyklų skyrėsi nežymiai, iš viso lentelėmis vidaus audito rezultatus teikia 24 mokyklos. Kitos mokyklos (18) derino tekstą su lentelėmis, miesto mokyklos dažniau rinkosi šią pateikimo formą (11) nei kaimo (8). Ketrios mokyklos kaip informacijos pateikimo formą rinkosi skaidruoles, reikia pažymėti, kad visos keturios – miesto gimnazijos. Galima daryti prielaidą, kad šiose gimnazijose aktyviai naudojamos IT technologijos. Taip pat tyrimo metu išryškėjo, kad dvi miesto gimnazijos vidaus audito ataskaitoms pateikti naudojo visus tris elementus, t. y. grafikus, lenteles ir tekstą. Tik dvi kaimo mokyklos naudojo grafikus arba tekstą ir grafikus. Vidaus audito ataskaitų pateikimo formos analizė rodo, kad vyraujanti duomenų pateikimo forma yra tekstas. Tai dažniausiai naudoja miesto pagrindinės ir vidurinės mokyklos. Šią formą vertintume skeptiškai, nes atsižvelgiant į šiuolaikinius gyvenimo tempus ir informacinių technologijų galimybes informacijos sklaidą galima padaryti įvairesnę ir aiškesnę. Akivaizdu, kad tyrimas suteikia galimybę teigiamai įvertinti miesto gimnazijas, kurios naudoja pažangesnes formas atskleisti vidaus audito rezultatus (skaidruolės, lentelės, grafikai). Tyrimo duomenys rodo, kad nežymiai skiriasi lentelės ir teksto arba tik lentelių naudojimas, tiek kaimo, tiek miesto mokyklose.

Kadangi vidaus audito ataskaitose duomenims nėra nustatytos pateikimo formos, taip pat nėra nurodyta, kur tiksliai interneto svetainėje šie duomenys turi būti dedami, tyrimas suteikia galimybę įvertinti, kiek mokyklos naudoja bendrojo lavinimo vidaus audito metodikoje nurodyta rekomendacine vidaus audito ataskaitos forma, kuria siekiama nurodyti, kokia informacija laikoma išsamia (3 lentelė).

3 lentelė

Vidaus audito informacijos išsamumas remiantis rekomendacine vidaus audito ataskaita

Informacijos išsamumas, remiantis rekomendacine ataskaitos forma	Mokyklų skaičius	Miestas	Kaimas	Miestas %	Kaimas %
Išsamia ataskaita (remiantis Bendrojo lavinimo metodika (2002) rekomendacino pobūdžio)	1	–	1	–	1
Pateikti ne visi duomenys (nurodyti ir įvertinti rodikliai, trūksta tik bendrosios dalies, išvadų ar rekomendacijų)	29	18	11	31	27
Neišsamia ataskaita (įvertinti, bet nenurodyti rodikliai, nurodyti tik rodikliai, trūksta bendrosios dalies, išvadų, rekomendacijų)	64	38	26	64	63
Kita (tik kalendorinis planas, koordinacinės vidaus audito grupės sudėtis, vidaus audito organizavimo planas, nurodyti tik rodiklių numeriai)	6	3	3	5	7,3

Tyrimo metu buvo analizuojama internetinėse svetainėse pateikiama informacija atlikus vidaus auditą, tikslinga paminėti, kad 41 rajono bendrojo lavinimo mokykloje buvo rasta informacija, susijusi su atliktu vidaus auditu, o miesto – 59 mokyklose. Šiuo metu dar nėra galutinai suformuluoti reikalavimai, kokia forma ir kokia informacija turi būti pateikiama mokyklos vidaus audito ataskaitoje, tačiau ateityje, kaip teigiama (VA – metodika, 2002, p. 12), „susikūrus mokyklos išorės audito sistemai bei švietimo monitoringo sistemai, mokykloms bus pateiktos aiškios rekomendacijos, kokie duomenys turi būti pateikiami ataskaitoje“.

Rekomenduojama ataskaitos forma (remiantis vidaus audito metodika, 2002 m): Bendroji dalis – trumpa mokyklos charakteristika (mokyklos adresas ir pavadinimas, įsteigimo metai), direkto-riaus vardas, pavardė, mokslėivių skaičius, klasių komplektų skaičius, tenkantis vienam mokytojuui, mokslėivių skaičius, tenkantis vienam mokytojuui, antroje pamainoje besimokančių mokslėivių skai-čius ir procentai. Mokytojų skaičius, iš jų dirbančių ne visu krūviu skaičius, kitų specialistų skai-čius, jų kvalifikacija, finansinis savarankiškumas, pagrindiniai faktai, statistika).

1. Mokyklos tikslai ir uždaviniai, kurių įgyvendinimas vertinamas.
2. „Plačiojo“ audito rezultatai.
3. Pasirinktos vertinimo srities ar kelių sričių analizės išvados.

Tyrimo metu paaiškėjo, kad tokia informacija rasta tik vienoje bendrojo lavinimo mokykloje, tikslinga pažymėti, kad tai pagrindinė mokykla Alytaus apskrityje. Ji iš 100 analizuotų atitiko reko-mendacinio pobūdžio ataskaitą. Tai prieštarauja vyraujančiai nuomonei, kad tik miesto mokyklos ar gimnazijos gali kokybiškai įvertinti savo veiklą, pateikti išsamią ataskaitą ir atsakingai reprezentuoti savo mokyklą naudojamosi šiuolaikiniais informavimo sklaidos būdais.

Tyrimas atskleidė, kad ne visi duomenys pateikti 29 bendrojo lavinimo mokyklose. Reikia pažymėti, kad procentine išraiška (kaimas – 27%, miestas – 31%) tik 4 % skirtumu miesto mokyk-los pateikė išsamesnes ataskaitas. Net 64 bendrojo lavinimo mokyklos savo interneto svetainėse pateikė duomenis, kurie yra neinformatyvūs, juos galima, remiantis rekomendacinio pobūdžio ata-skaita, traktuoti kaip „neišsamius“. Tikslinga pažymėti, kad lyginant kaimo ir miesto mokyklas eg-zistuoja tik 1% skirtumas. Galima daryti išvadą, kad tiek kaimo, tiek miesto mokyklos teikia neiš-samius vidaus audito duomenis, mokyklos lokacinė vieta įtakos ataskaitų kokybei neturi. Galima daryti prielaidą, kad mokyklos stokoja išsamos metodikos, paremtos konkrečiais rodikliai ir nuro-dymais, kokia turi būti ataskaitos forma, kokie duomenys ir kaip išsamiai turi būti pateikti atsižvel-giant į kasdieninį vartotoją, kokią informaciją reikia traktuoti kaip būtiną, o kokią galima priskirti prie papildomos ir pan.

Rezultatai skatina pagalvoti apie vidaus audito metodikos vaidmenį ir funkcijas mokykloje, nes net 6 mokyklos apskritai pateikė vidaus audito duomenis, kurie visiškai neatspindi mokyklos kokybės, pvz.: nurodyta koordinacinės vidaus audito grupės sudėtis, pateiktas vidaus audito duome-nų ataskaitos planas, nurodyti tik rodiklių numeriai). Tokia vidaus audito informacija, surasta inter-netinėje svetainėje, jokios tiesioginės reikšmės mokyklos kokybei įvertinti neturi ir yra netikslinga.

Tyrimo rezultatai leidžia daryti išvadą, kad vidaus audito metodika bendrojo lavinimo mo-kyklose netraktuojama kaip svarbi, siekiant informuoti vartotoją apie mokyklos veiklos kokybę, nes 99% pateikiamos informacijos mokyklų interneto svetainėse galima vertinti kaip nepakankamai iš-samią arba neišsamią. Rodikliai, susiję su informacijos išsamumu, kaime ir mieste skyrėsi nežymiai, todėl galima teigti, kad mokyklos lokacinė vieta įtakos ataskaitų kokybei įtakos neturi. Apibendri-nus galima teigti, kad reikalinga parengti visuotinę privalomą išsamos ataskaitos ir joje pateikiamų duomenų formą, kuria naudojamosi mokyklos teiktų išsamią ir aktualią informaciją apie savo veik-lą ir kokybiškas paslaugas.

Kadangi vidaus audito metodikoje yra nurodyti tik rekomendacinio pobūdžio duomenys rei-kalingi ataskaitai, atlikus tyrimą paaiškėjo, kad mokyklos ir savo nuožiūra teikė aktualius su vidaus auditu susijusius duomenis, kurie, jų nuomone, atspindi mokyklos kokybiškumą ir yra svarbūs kal-bant apie informacijos sklaidą internetinėse svetainėse. Ši informacija išsamiau analizuojama 4 len-telėje.

Papildomos informacijos sklaida vidaus audito ataskaitose

1. INFORMACIJA	2. Pagrindinė mokykla	3. Vidurinė mokykla	4. Gimnazija	5. Specialioji mokykla	6. Iš viso
Nurodoma, kas atliko vidaus audito procesą mokykloje (KVA-grupė, koordinacinė vidaus audito grupė, vidaus audito etoso grupė, vidaus audito darbo grupė, audito vykdymo komanda, veiklos kokybės įsivertinimo grupė, vidaus audito koordinacinė taryba, mokytojų kolektyvas)	11	11	11	4	37
Įvardinta, kokia vidaus audito metodika remiantis atlikta rezultatų analizė					
a) Pagal metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2002 m. Vasario 28 d. Įsakymu Nr. 302	3	3	1	1	8
b) Pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. liepos 19 d. įsakymu Nr. ISAK-1469 patvirtintą „Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito tvarkos aprašą“	3	1	4	-	8
c) Nenurodyta	29	28	19	4	80
d) Kita (auditas vykdytas Mokyklos Tarybos 2004 m. lapkričio 9 d. sprendimu Nr. 131, Bendrojo lavinimo mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo rekomendacijomis, nurodyta, kad vidaus auditas apima septynias vertinimo sritis, remiantis Įsivertinimo rekomendacijomis, Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito tvarkos aprašu)	-	4	-	-	4
Įvardinti vidaus audito atlikimo intervalai: nuo 2003 m., nuo 2003–2007 m., nuo 2004 iki 2009 m., nuo 2003 iki 2009 m., 2004–2005 m., 2005–2006 m., nuo 2004., 2006–2007 m., nuo 2004 iki 2008 m., 2009–2010 m.	6	14	11	2	33
Įvardinti bendrojo lavinimo mokyklos rekvizitai	1	3	3	-	7
Įvardinti bendrojo lavinimo mokyklos tikslai ir uždaviniai	1	-	-	-	1
Įvardinama koku būdu ir kada vyks vidaus audito rezultatų informacijos sklaida (Mokytojų tarybos posėdyje, mokyklos bendruomenės susirinkime, informacija pateikiama mokyklos steigėjui, mokyklos vadovams ir mokytojams, rezultatų suvestinė bei diagramos buvo pateiktos susipažinti mokytojams aplanke mokytojų kambaryje. Išplėsti direkciniam pasitarime, informavimas – ataskaita bus mokyklos internetiniame puslapyje, mokyklos laikraštyje ir pristatyta mokyklos rudens konferencijos metu)	5	2	5	-	12
Nurodytos, kokios vidaus audito metodinės priemonės naudojamos atliekant vidaus auditą (anketos, pokalbiai, diskusijos, veiklos rodiklių lentelių pildymas, mokinių apklausa, interviu metodas, dokumentų analizė, stebėjimas, pedagoginės ir psichologinės literatūros ir valstybinių dokumentų, reglamentuojančių ugdymo proceso uždavinius, turinį bei kryptis ir kaitą, studijavimas, seminaro	6	4	8	1	19

„Vidaus auditas“ organizavimas, kompiuterinės audito programos kūrimas).					
Nurodyta, kur kreiptis dėl noro susipažinti išsamiau su visa audito medžiaga (kreiptis į mokyklos administraciją)	1	-	-	-	1
Nurodyta, kurie bendruomenės nariai dalyvavo vidaus audito apklausoje (visi mokytojai, gyventojai, mokinių tėvai, techninis ir kt. personalas, direkcija, mokiniai, spec. komisijos nariai).	3	1	-	5	9
Įvardintos vidaus audito vykdymo problemos (Trūko patirties sudarant ir analizuojant anketas, kai kurie atsakymai buvo subjektyvūs. Mokytojams tenka sugaišti nemažai laiko, kurį galėtų skirti mokinių ugdymui. Neišskirtos esminės rekomendacijos, kurias įgyvendinus būtų pasiekti ženklaus teigiami pokyčiai).	1	-	-	1	2
Įvardinta, kaip buvo apdorojami duomenys. (Gauti duomenys buvo apdorojami <i>Excel</i> programa. Duomenis apibendrinti taikyta lyginamoji duomenų analizė ir SSP analizė)	-	-	-	1	1
Įvardintas vidaus audito tikslas (strateginiam planui rengti, veiklos programai rengti, kasdienei veiklai planuoti, SSGG analizei, mokinių pasiekimams ir pažangai gerinti, viešiams skelbimams, informacijai, straipsniams, teikia informaciją apie mokyklos veiklos kokybę, padeda suformuluoti mokyklos veiklos problemas, suteikia galimybę ugdymo kaitai, prasmingai veiklai, tėvų ir mokyklos bendradarbiavimui, aptarti mokyklos veiklos kokybę ir susitarti dėl veiklos tobulinimo krypčių bei būdų, audito rezultatus galime naudoti gimnazijos informacinės sistemos duomenų bazei).	4	9	9	-	22

Kaip matyti iš tyrimo rezultatų, pateiktų 4 lentelėje, net 37 mokyklos nurodė, kas atliko vidaus auditą. Galima teigti, kad mokykloms svarbu įvardinti asmenis arba asmenų grupę, kurie atliko vidaus auditą, tokį pasirinkimą būtų galima traktuoti kaip mokyklos kokybiškumo aspektą, siekiant nurodyti, kad mokykloje dirba kompetentingi ir kvalifikuoti pedagogai, kurie geba atlikti vidaus audito rezultatų apibendrinimą, teikti išvadas.

Kadangi mokyklose buvo taikomos dvi VA metodikos: senoji (2002) ir atnaujintoji (2007) versija, todėl tikslinga analizuoti, kiek mokyklų nurodė, kokia vidaus audito metodika rėmėsi analizuodamas rodiklius ir juos pateikdamos vartotojams. 8 mokyklos nurodė, kad naudojasi senąja vidaus audito metodika, ir toks pat skaičius t. y. 8 mokyklos, nurodė, kad naudojosi naująja metodika. Tyrimo metu išryškėjo kitas požymis: net 80 mokyklų apskritai nenurodė, kokių metų vidaus audito metodika naudojama siekiant įvertinti mokyklos veiklą. 4 mokyklos nurodė, kad buvo vadovautasi mokyklos tarybos įsakymu ar bendrojo lavinimo mokyklos veiklos įsivertinimo aprašais. Vidaus audito informacijos analizė rodo, kad tik 16 mokyklų įvardino, kurių metų vidaus audito metodika vadovaujasi, ir net 84 mokyklos neakcentavo metodikos pokyčių svarbos, nenurodė metų. Galima daryti prielaidą, kad pačiam vartotojui, matant rodiklius, tenka juos analizuoti ir bandyti nuspėti, kuria metodika naudojasi mokykla, siekianti įvertinti savo veiklos kokybę. Kadangi kiekviena mokykla ne iš karto, t. y. vienerių mokslo metų laikotarpiu turi atlikti vidaus auditą, t. y. išanalizuoti veiklos rodiklius ir duomenis apibendrinti, tampa aktualu, nurodyti, kokiais metais vykdytas vidaus auditas ir kokios veiklos sritys tirtos arba kokios srities giluminis auditas atliktas. Tokią informaciją pavyko rasti 33 mokyklų interneto svetainėse pateiktoje informacijoje. Tokie tyrimo rezultatai atspindi, kad net 67 mokyklos nenurodė, kokiais metais vykdytas auditas, ir išanalizuoti duomenys

gali būti interpretuojami įvairiai: kaip einamųjų metų rodikliai, kaip praėjusiųjų ir pan. Vartotojui lieka neaišku, kada atliktas vidaus auditas, kokių metų veikla konkrečiai vertinta, akivaizdu, kad apie mokyklos veiklos kokybę spręsti tampa sudėtinga, o pati informacija praranda aktualumą ir informatyvumą. Viena iš sudedamųjų ataskaitos dalių, remiantis Vidaus audito metodikoje nurodyta rekomendacinio pobūdžio ataskaitos forma, yra mokyklos rekvizitų įvardijimas. Ši ataskaitos dalis tyrimo metu rasta tik 7 bendrojo lavinimo mokyklų internetinėse svetainėse. Remiantis vidaus audito metodikoje nurodyta rekomendacinio pobūdžio ataskaitos forma, kiekvienoje vidaus audito ataskaitoje turėtų būti pateikiami ir įvardinti bendrojo lavinimo mokyklos tikslai ir uždaviniai. Atlikus analizę paaiškėjo, kad tik Alytaus rajono Makniūnų pagrindinėje mokykloje, kuri tyrimo metu įvardinta ir kaip mokykla, pateikusi išsamiausią informaciją, galima rasti ir šiuos duomenis. Ne mažiau svarbu vartotojui žinoti apie teikiamos paslaugos kokybiškumą. Kalbant apie vidaus audito rezultatus, tampa aktualu išsiaiškinti, koku būdu ir kada vyksta vidaus audito rezultatų informacijos sklaida. 12 mokyklų nurodė, koku būdu vyksta supažindinimas su vidaus audito rezultatais. Dažniausiai informacija pasiekia mokytojus, vadovus, bendruomenę, taip pat kaip informacijos transliuotojas įvardintas internetas. Galima teigti, kad su vidaus audito rezultatais iš 100 mokyklų susipažino tik 12. Tokie tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad informacijos sklaida, susijusi su vidaus audito rezultatais, netraktuojama kaip svarbus šaltinis mokyklos veiklos kokybei atskleisti. Tačiau galima daryti prielaidą, jog mokyklos vadovavosi rekomendacinio pobūdžio ataskaitos formos sudarymo principais, kuriuose nėra nurodyta, kad teikiant informaciją ataskaitoje būtina nurodyti, kaip bus vykdoma vidaus audito rezultatų sklaida.

Išvados

- Bendrojo lavinimo mokyklose nėra vienodos sistemos, koku būdu teikti informaciją mokyklos interneto svetainėje apie vidaus auditą, prieiga prie tiesioginės informacijos reikalauja papildomo laiko ir pastangų.
- Vyraujanti duomenų pateikimo forma yra tekstas. Šią formą dažniausiai naudoja miesto pagrindinės ir vidurinės mokyklos. Miesto gimnazijos naudoja pažangesnes formas vidaus audito informacijai atskleisti (skaidruoles, lenteles, grafikus).
- Tik vienos mokyklos iš 100 bendrojo lavinimo mokyklų teikiama informacija apie atliktą vidaus auditą, atitinka vidaus audito metodikos rekomendacinio pobūdžio informacijos pateikimo apie atliktą vidaus auditą ataskaitą.
- Vidaus audito metodika bendrojo lavinimo mokykloje netraktuojama kaip svarbi, siekiant informuoti vartotoją apie mokyklos veiklos kokybę, nes 99% informacijos galima vertinti kaip nepakankamai išsamią arba neišsamią. Mokyklos lokacinė vieta įtakos informacijos kokybiškumui neturi.
- 84 mokyklos nenurodė, kurių metų VA metodika naudojasi, pačiam vartotojui tenka analizuoti teikiamą informaciją.
- 67 mokyklos nenurodė, kuriais metais vykdytas auditas, todėl išanalizuoti duomenys, pateikti vartotojui, gali būti interpretuojami įvairiai: kaip einamųjų ar kaip praėjusiųjų metų rodikliai. Apie mokyklos kokybę spręsti tampa sudėtinga, o pati informacija praranda aktualumą ir informatyvumą.
- Iš 100 mokyklų su veiklos vertinimo rezultatais buvo susipažindintos tik 12. Informacijos sklaida, susijusi su vidaus audito rezultatais, mokyklose netraktuojama kaip svarbus šaltinis kokybiškumui atskleisti.
- Mokyklos tiek prieš pateikdamos VA duomenis interneto svetainėje, tiek pačios analizės gautų rezultatų apdorojimo stadijoje susiduria su sunkumais ir akivaizdžiai stokojama konkrečių nurodymų kaip šis procesas turi būti vykdomas, kokia turi būti informacijos pateikimo forma ir kokie duomenys turi būti nurodyti siekiant atskleisti mokyklos kokybę.

Literatūra

- Bendrojo lavinimo vidaus audito metodika* (2002, Nr. 302). Valstybės žinios, 2002m spalio 11d. Nr. 98-4348.
- Bendrojo lavinimo vidaus audito tvarkos aprašas.* (2007, Nr. ISAK-1469). Valstybės žinios, 2007m. liepos 24d. Nr. 82-3372.
- EFA Global Monitoring Report. (2005). Education for all: The Quality Imperative UNESCO. Prieiga per internetą: <http://www.unesco.lt/r/new-page/svietimovisiemskokybe/> (žiūrėta 2009-08-14).
- Jungtinių Tautų Europos Ekonomikos komisijos Darnaus vystymosi švietimo strategijos įgyvendinimo Vilniaus gairės, priimtos Aplinkos ir Švietimo ministerijų viršūnių susitikime.*(2005). Vilnius, 2005m. kovo 17–18d. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
- Jungtinių Tautų Europos Ekonomikos komisijos Darnaus vystymosi švietimo strategijos įgyvendinimo Vilniaus gairės, priimtos Aplinkos ir Švietimo ministerijų viršūnių susitikime.*(2005). Vilnius, 2005m. kovo 17–18d. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
- How Good is Our School? Self-Evaluation Using Performance Indicators.* (1996). SOEID.
- Kellaghan T., Greaney, V. (2001). *Using Assessment to Improve the Quality of Education.* Fundamentals of Educational Planing series, 71. Paris: UNESCO/International Institute for Education Planing.
- Lamanauskas V. (2009). Nuo kokybės valdymo prie valdymo kokybės: sisteminis požiūris. *Švietimas: politika, vadyba, kokybė / Education Policy, Management and Quality*, Nr. 1(1), p. 4–8.
- Salminen H. (2005). *ES kokybės užtikrinimo konferencija.* Suomija, 2005m. vasario 9–10d.
- Scherrens J. (2000) *Improving School Effectiveness.* Fundamentals of Educational Planing series, 68. Paris: UNESCO/International Institute for Education Planing.

Summary

COMPREHENSIVE SCHOOL INTERNAL AUDIT INFORMATION ON WEBSITES: THE ASPECT OF PRESENTATION

Aušrinė Jarutienė, Vincentas Lamanauskas

University of Siauliai, Lithuania

In recent years, a lot of attention has been paid to internal audit problems in comprehensive schools. Seeking to analyze information about internal audits carried out in comprehensive schools, the information, which has been analyzed, is presented on websites. Results obtained during the research showed that schools encounter difficulties before presenting Internal audit data on website as well as while processing the obtained data and apparently, there is a lack of concrete directions about how this process has to be carried out. It is obvious, that Internal audit methods are applied ineffectively, it is not clear how information has to be presented and what information should be announced in public. The research showed that the content of presented information is not exhaustive, does not represent school evaluation process, schools do not tend to show on websites at what level they evaluated their activities, most frequently only the weakest, strongest points or areas requiring improvement are pointed out.

This article presents research results, which reveal comprehensive school Internal audit information on websites presentation nuances. After carrying out the research, we can assert that:

- There is no common system in comprehensive schools of how to present information on school website about internal audit, access to direct information requires additional time and efforts.
- The dominating data presentation form is text. This form is most frequently used by town basic and comprehensive schools. Town gymnasiums use more advanced forms for disclosing internal audit information (slides, tables, charts).
- Only one out of 100 comprehensive schools presented information on performed internal audit, which corresponds to Internal audit methods of recommendatory type of information presentation about carried out Internal audit report.

- Internal audit methodics in comprehensive school is not treated as important, seeking to inform the consumer about the quality of school activities, because 99% of information can be evaluated as not sufficiently exhaustive or not exhaustive. School location does not have influence on information quality.

- 84 schools did not point out which year Internal Audit methodics they were using, the consumer has to analyze the presented information himself.

- 67 schools did not indicate which year the audit was carried out, therefore analyzed methods presented to the consumer can be interpreted differently as current year indicators, as previous year ones and so on, it becomes complicated to judge about the quality of school, information in itself loses actuality and ceases being informative.

- Out of 100 schools, which carried out Internal Audit processes, only 12 schools were presented with activity assessment results. Information dissemination in schools connected with Internal Audit results is not treated as a very important source for disclosing the quality of school activities.

- Schools before presenting Internal Audit data on website face difficulties while processing the obtained data and apparently, there is a lack of concrete directions about how this process has to be carried out, the way information has to be presented and what data have to be pointed out seeking to reveal the school quality.

Key words: *internal audit, comprehensive schools, evaluation process, school quality.*

Received 22 January 2010; accepted 29 February 2010

Aušrinė Jarutienė

Master student, Department of Education, Siauliai University, P.Visinskio Street 25, LT-76351 Siauliai, Lithuania

E-mail: ausrine136@googlemail.com

Vincentas Lamanaukas

Professor, Department of Education, Siauliai University, P.Visinskio Street 25, LT-76351 Siauliai, Lithuania.

E-mail: v.lamanaukas@ef.su.lt

Website: <http://www.su.lt>